

FUHuŞA VE FUHuŞ HAKKINDAKİ TEMEL TÜRK HUKUK NOrMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

A GENERAL PERSPECTIVE ON PROSTITUTION AND BASIC
TURKISH LAW RELATED WITH PROSTITUTION

Hasan DURSUN*

Özet: Fuhuş, II. Dünya Savaşı'ndan önce dünya'da bir sağlık sorunu olarak ele alınırken günümüzde temel olarak cezai bir konu olma eğilimindedir. Fuhuşla ilgili temel Türk hukuk normları, günümüzde, dünyada görülen eğilimi yansıtmaktan uzaktır. Fuhşa ve fahişeliğe karşı etkin bir savaşım verilebilmesi için özellikle fahişeden hizmet satın alınması cezalandırılmalı ve genelevler kapatılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Fuhuş, fahişe, insan sömürüsü, post-travmatik stres bozukluğu, fahişeliğin sosyalleşmesi.

Abstract: Although prostitution, before World War II, had been regarded as a health problem, nowadays, in the world, there is a trend that it is a criminal matter. Basic Turkish law on prostitution is away from that movement. To combat effectively with prostitution and prostitute, specially, purchasing sexual services must be criminalized and brothels have to be forbidden.

Keywords: Prostitution, prostitute, human exploiting, post-traumatic stress disorder, socialization of prostitution.

Fuhuş, etimolojik anlamı çerçevesinde; insan bedeninin her türlü müstehcen ticareti olarak tanımlanabilir.¹ Flexner'e göre ise fuhuş üç unsurdan oluşur. Bunları; ticaret (trafic), düzensiz veya rastgele cinsel

* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (İdare Hukuku) doktora öğrencisi.

¹ Dufour tarafından yapılan bu tanım için bkz. Dönmezer, *Ceza Hukuku, Özel Kısım Genel Adap ve Aile Düzenine Karşı Cürümler*, s. 339 özellikle dip not 15. *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi'* ne göre *fuhuş*, bir kimsenin maddi çıkar karşılığında

ilişki (*la promiscuité*) ve duygusal ilgisizlik (*indifférence émotienne*) olarak adlandırabilmek olanaklıdır.

Yazar, ticaret unsurunu açıklarken, mutlaka paranın kullanılmış bulunmasının şart olmadığını, her ne kadar paranın bu hususta çoklukla kullanılan araç olsa de, hediyeler yahut zevklerin de paranın yerini tutan bir güdü olabileceğini, keza düzensiz cinsel ilişkinin de mutlak bir şekilde seçimsiz olmasının şart olmadığını, örneğin, cinsel ortağını (partnerini) seçiyor diye bir kadının fahişelikten çıkmayacağını, duygusal ilgisizliğin açık bir şekilde ticaret ve düzensiz cinsel ilişki unsuruna sokulabileceğini, bu bağlamda, itiyadi olarak veya tesadüfi surette, bir bedel yahut diğer her türlü ücret karşılığı bir mülahaza ile az veya çok âdi cinsel ilişkilerde bulunan kişinin fahişe olduğunu ifade etmektedir.²

Flexner'in yapmış olduğu bu açıklamalardan fahişenin yalnızca kadınlardan olabileceği sonucu çıkartılmamalıdır. Gerçekten de, Dönmezer'in isabetli olarak belirttiği üzere erkeklerden de fahişe olabilir.³ Ancak, polis genellikle erkek fahişeler hakkında bilgi sahibi değildir.

Günümüzde, polis, genellikle, erkek fahişeler hakkında, eşcinsellikle ilgili bir cinayet işlendiği zaman haberdar olmaktadır. Bununla birlikte, polisin erkek fahişeler hakkında bilgi sahibi olamaması,⁴ erkek fuşunun olmadığı anlamını taşımaz.⁵ Gerçekten de, eşcinsellik (*homo-*

---

sürekli olarak değişik kişilerle cinsel ilişkide bulunma eylemidir. Bkz. *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, 9, s. 4322 "fuuş" maddesi.

² Nak. Dönmezer, *a. g. e.*, s. 339-340 özellikle dip not 18.

³ Dönmezer, *a. g. e.*, s. 340.

⁴ Polisin erkek fuuş hakkında bilgi sahibi olamamasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki, erkek fahişenin kolaylıkla irtibat kurması ve çabuk bir şekilde kaybolmasıdır. Bundan başka, erkek fahişe, bazı kadın fahişeler gibi sürekli bir şekilde, daha açık bir deyişle, sokakta müşteri bekleyerek fuuş yapmaz. Bir diğer deyişle, erkek fahişe, sokakta müşteri bekleyen kadın fahişe gibi kolaylıkla fark edilmez. Sokakta müşteri bekleyen bir kadın fahişenin yaptığı işin bütünüyle saydam olduğu açıktır. Bunlara ilave olarak, erkek fahişeye ilk teklifin kadından geldiği durumlarda, erkek fuşu daha da gözle görünmez bir hale gelir. Fazla bilgi için bkz. Pettersson ve Tiby, *The Production and Reproduction of Prostitution*, s. 166.

⁵ Pettersson ve Tiby, *a. g. m.*, s. 165.

sexual) veya karşı cinsellik⁶ (*heterosexual*) biçiminde kendisini gösteren erkek fuhşu, Avrupa ve Amerika'da 1960'lı yıllardan bu yana oldukça artmıştır. Bunun temel nedeni, eşcinselliği ahlaken düşüklük olarak gören ahlak normlarının etkisini kaybetmiş bulunmasıdır. Yine, özellikle Avrupa ülkelerinde eşcinselliğin suç olmaktan çıkartılması, eşcinselliği artırıcı bir rol oynamıştır.⁷

Fahişelik konusundaki tartışmalar, özellikle kadının cinselliğini düzenleyen kurallar olmak üzere fahişeliğin tarihi ve sosyal koşullarla bağlantısı kurulmadan tam bir şekilde anlaşılabilir. Kadının cinselliğini düzenleyen kuralların genel olarak iki kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, dini ve ahlaki (*puritanical*) değerleri kaynak olarak kabul eden anlayıştır. Bu anlayışa göre, önüne gelen herkesle seks yapan bir kadının davranışı ahlaksız (*immoral*) davranış olduğundan bu davranışların bastırılması (*repression*) gerekir. İkinci kaynak ise kapitalist güdülerini kaynak olarak kabul eden bir anlayıştır. Bu anlayışa göre, fahişelikten satıcısı (*pimp*) yararlanır. Daha açık bir deyişle, fahişelik yapan kadın kendi emeğini satmış olmasına rağmen, elde edilen kârın büyük çoğunluğu onun satıcısına kalır. İster dini ve ahlaki yaklaşım, isterse kapitalist yaklaşım kabul edilsin bunlardan her birinde kadının cinselliğini düzenleyen kurallar oluşturulmasında pederşahi (*patriarchal*) bir çerçevede erkeklerin ağırlığı hissedilmektedir.⁸

Bu çalışmada, öncelikle fuhşun tarihçesi incelenecek, daha sonra fuhş hakkında genel bir bilgi verilecek, en sonunda ise fuhş hakkındaki Türk pozitif hukuk normları incelenerek onların bir değerlendirilmesi yapılacaktır.

I. TARİHÇE

Bu kısımda, fuhş; Dünya, Amerika ve Türk tarihi açısından incelenecektir.

⁶ Karşı cinsellik şeklinde görülen erkek fuhşunun bu türün de özellikle zengin bayanlarla çıkar karşılığı yapılan cinsel birliktelikler yapılmaktadır. Bu durum "jigololuk" olarak da adlandırılmaktadır.

⁷ Krş. Dönmezer, *a. g. e.*, s. 340 dip not 21.

⁸ Lesieur ve Welch, *Vice Crimes: Individual Choices and Social Controls*, s. 207.

1. Dünya Tarihçesi

Dünyanın en eski olgusu⁹ olarak kabul edilen fahişeliğin tarihçesi çok eski toplumlara kadar uzanmaktadır.¹⁰ Bulloğh (1980) adlı yazar, dünyada fahişelik konusundaki ilk kayıtlara eski Mezopotamya'da rastlanıldığını belirtmektedir. Daha açık bir deyişle, Bullough, Mezopotamya'da rahiplerin çocuk doğurtma işiyle ilgili cinsel faaliyetlerde bulduklarını ve orada kadınlardan kendilerini tapınağa hediye etmelerinin istendiğini ifade etmektedir.¹¹

Rathus (1983) ise benzer bir dizgenin (*system*) eski Yunan'da geliştiğini ve İ.Ö. 550 yılında ruhsatlı kerhanelerin Afrodit Tapınağı'nı finanse ettiklerini ifade etmektedir.¹² Daha doğru bir deyişle, eski Yunan'da fuuş; kutsal fuuş ve din dışı fuuş şeklinde ikiye ayrılmış; kutsal fuuş, Korinthos ve Efes'teki Afrodit tapınaklarının din adamları tarafından örgütlenirken, din dışı fuuş, devlet görevlilerinin denetimi altındaki evlerde genel kadınlar tarafından yapılmıştır. Eski Yunan'da, kibar fahişeler, şölenlerde müzisyen ya da dansöz olarak ortaya çıkmışlar, kimileri ise siyaset adamlarıyla ilişki kurarak etkinlik kazanmışlardır.¹³

Hagan (1986), ortaçağda fahişeliğin ekonomik yapının ayrılmaz bir parçasını oluşturduğunu ve kilisenin de onu vergilendirdiğini belirtmektedir. Karşılaştırmalı kültürel ve tarihi analizler sonucunda, fahişelerin bazı toplumlarda saygın bir yere sahip olduğu da kanıtlanmıştır. Bu bağlamda, Davis (1961), Yunan'da *hetaerae*, Roma'da *lupanaria*, Hindistan'da *devadadis* ve Japonya'da *geyşa*'ların saygın bir sosyal statü ve prestije sahip olduklarını belirtmiştir.¹⁴

Tarihsel incelemeler, fahişeliğin yalnızca karşı cinsler (*heteroseksüel*) arasında olmadığını da göstermektedir. Gerçekten de, Karlen'in (1971) ifade ettiği gibi, örneğin, 1700'lü yıllarda İngiltere'de "*Molly*

⁹ Lesieur ve Welch, fahişeliği "profesyonel bir meslek" olarak nitelendirmektedir ki, bu kanımızca doğru değildir. Çünkü gerek eski yıllarda gerekse günümüzde fahişeler meslek icra eden kişiler olarak değil, "sek köleleri" olarak görülmektedir.

¹⁰ A. g. e.,

¹¹ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 207.

¹² Nak. A. g. e.,

¹³ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, 9. Cilt, s. 4322.

¹⁴ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 207.

Evləri" aynı cins (*homoseksüel*) fuhşun merkezi olmuştur. Bu evlerde, erkekler sık sık kadın elbisesi giymişler ve müşterileri için parti düzenlemişlerdir. Karlen bu konuda meşhur bir İngiliz "*Molly Evi*" örneğini de vererek bu evin yöneticisi olan Margaret Clap'ın soy isminin bir zührevi hastalığın meşhur bir ismi olduğunu belirtmektedir.¹⁵

2. Amerika'daki Tarihçesi

Amerika'nın ilk kuruluş yıllarında toplum içerisinde sıkı bağ bulunduğundan toplum fuhşa karşı bir duruş sergilemiştir. Bununla birlikte, Amerika, sanayileşmeye ve göçle birlikte kentleşmeye başlayınca, Amerika'da fuhuş yaygın bir hale gelmiştir.¹⁶ Gerçekten de, Gilfoyle (1992) ve Roberts'in (1992) belirttiklerine göre, çoğu büyük kent merkezlerinde fahişelik yalnızca görünür olmakla kalmamış, bunun yanında, kent yaşamının bir parçasını da oluşturmuştur. Fahişeler, bu işleri yapan lüks lokantalarda, tiyatrodan, kafede, otelelerde, kuaför salonlarında, tütün mamulü satan dükkanlarda, pastanelerde (*delicatessen*), fırınlarda ve neredeyse kentlerin her yerinde çalışmışlardır. Bu fahişelerin müşterilerini de her etnik grup, sosyal sınıf ve meslektan oluşan erkekler oluşturmuştur.¹⁷ Winick ve Kinsie'nin (1971) belirttiğine göre "*fahişeler*" (*prostitutes*) kavramı, "*avcılar*" (*hookers*) kavramı gibi Amerikalı General Hoseph Hooker¹⁸ ve ordusuna seks hizmeti sunan kadınlara verilen etiketten (*kulptan*) türetilmiştir. Yazarlar, "*kırmızı ışıklı caddeler*" (*redlight districts*) kavramının ise XX. yüzyılın başlarında, demiryolu işçilerinin fahişeye çıktıkları esnada çadırlarının dışına kırmızı lamba asmaları olgusundan türetildiğini belirtmektedirler.¹⁹

¹⁵ Nak. A. g. e., s. 207-208.

¹⁶ Bkz. A. g. e., s. 208.

¹⁷ Nak. A. g. e.,

¹⁸ Bu general, Amerikan iç savaşı sırasında "Fighting Joe" takma adıyla Williamsburg'ta ün kazanmıştır (1862). Hooker, Fotomac ordusu komutanıyken (1863), Chancellorsville savaşını kaybetmiş, daha sonra Chattanooga zaferinin kazanılmasına katkısı olmuştur. Hooker, 1868 yılında kadar çeşitli eyaletlerin valilik görevlerinde bulunmuştur. Bkz. *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, 11, Milliyet Yayınları, 1992, s. 5385, "Hooker (Joseph)" maddesi.

¹⁹ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 208.

Fahişeliğin Amerika'daki yakın tarihçesinin karakterize eden olgu, kötü şöhreti olan genelevlerde yaşanan bazı heyecan verici (*sensational*) olayların görsel basına aktarılmasıdır. Örneğin, kötü şöhretli Texas Genelevinden esinlenerek *The Best Little Whorehouse in Texas* adlı film yapılmıştır. Bunun gibi New Orleans'ın *Storyville*, Nevada'nın *Mustang Ranch*, *Pink Pusscat* ve *Miss Kitty* adlı filmler de bölgelerindeki kötü ünü bulunan genelevlerden ilham alınarak oluşturulmuştur. 1980'li yıllarda genç bir sosyete olan Sydney Biddle Barrows, New York Kentindeki Manhattan'ın üst batı tarafında bir randevu evi işleterek fuhşu cazipleştirmiştir. Mayflower yerleşimcilerinin torunu olduğu için Mayflower Madam olarak adlandırılan Bayan Barrows'un fahişeleri saatte 125 ila 400\$ arasında kazanç sağlamıştır.²⁰

Bununla birlikte şu husus hiç bir zaman zihinden uzak tutulmamalıdır ki, fahişelik hiç bir zaman mali bağımsızlığı sağlamaya yetecek tarzda cazibeli bir iş değildir. Tarihsel incelemeler sonucu, kadınının fahişelik yapmasının temel nedeninin toplumda kadının emeğine verilen düşük değer olduğu anlaşılmıştır.²¹ Gerçekten de George Bernard Shaw'ın (1905) belirttiği gibi fahişeliğe kadının ahlaken düşük ve erkeğin çapkın olması değil, kadının düşük ücret alması, emeğine daha az değer verilmesi ve fazla çalıştırılması yol açar. Shaw, kadına reva görülen bu zulüm sonucu, bunun bedelini daha ağır ödeyerek fazilet yerine günah kazanıldığını ifade etmektedir.²²

Fuhşun yaygınlığını ölçebilmek için Amerika'da zaman zaman ampirik araştırmalar da yapılmıştır. Örneğin, Kinsey ve diğerleri (1948, 1953) ile Hunt (1974) yapmış oldukları ampirik araştırmalarda erkeklerin fahişeleri ne kadar sıklıkla ziyaret ettikleri sorusunun yanıtını öğrenmeye çalışmışlardır. Kinsey ve arkadaşlarının bulgularına göre II. Dünya Savaşı'ndan önce beyaz adamların %50'sinin fahişeleri ziyaret ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Hunt ise üniversite eğitimi alanların %45'inin, üniversite eğitimi alanların ise %35'inin fahişelerle

²⁰ A. g. e., Ancak, yukarıda da belirtildiği üzere, fahişenin kazancının büyük kısmı satıcısına ait olduğundan fahişelerinin kazandığı paranın büyük kısmının satıcısı olan "Mayflower Madam"a ait olduğu unutulmamalıdır.

²¹ A. g. e.

²² Nak. A. g. e.

yattığı sonucuna ulaşmıştır.²³ Erkeklerin fahişlerle yatma olgusundaki bu düşüşün gerçek olup olmadığı bilinmemektedir, çünkü söz konusu iki araştırmanın yöntemi birbiriyle karşılaştırılabilir değildir. Bununla birlikte, gözlemciler, 1990'lı yıllarda AIDS, herpes gibi hastalıkların artması sonucu oluşan sağlık kaygıları sonucu erkeklerin fahişeleri daha az ziyaret ettiğini, en azından, prezervatif kullanarak insanların daha dikkatli olduklarını ifade etmektedirler.²⁴

Sağlık nedenleri, fahişeliğin serbestleştirilmesinin lehinde ve aleyhinde olan düşünceleri de etkilemiştir. Bu bağlamda, fahişeliğin serbest bırakılmasına karşı çıkanlar, kamunun sağlık riskinin en aza indirilebilmesi için fahişelin suç olarak kalmasını istemekte, buna karşın, fahişeliğin serbest bırakılmasını isteyenler ise örneğin AIDS ve zührevi hastalıkların fuhşun serbest bırakılması durumunda düzenli bir şekilde kontrol edileceğini ifade ederek sağlık riskinin daha iyi bir şekilde gözetlenebileceğini savunmuşlardır.²⁵

Söz fuhşun yasallaştırılmasından açılmışken, bir hususa temas etmek uygun olacaktır. Amerika'da kimi yazarlar, fuhşu bir suç olarak görmekten ziyade, onu, yetişkinler arasında rızaya dayalı olarak yapılan bir sözleşme olarak nitelendirmektedirler. Bununla birlikte, fuhşu ister suç olarak görülsün isterse sözleşme olarak görülsün Amerika'da uygulaması son derece yaygındır.²⁶ Pateman (1988) ve Rhode (1989) belirttiklerine göre Amerika'da 250.000 tam-gün çalışan fahişe bulunmakta ve bunlar haftada 1,5 milyon müşteriye hizmet(!) vermektedir. Fuhuştan kazanılan yıllık para, genel olarak, 7 ila 9 milyar dolar arasında değişmektedir.²⁷

3. Türk Tarihçesi

Türk tarihçesi bakımından fuhş konusundaki bilgilerimiz daha çok Osmanlı döneminden başlamaktadır. Bu bağlamda, Osmanlı İmparatorluğu'nda şeriat yasalarının kesin olarak yürürlükte bulun-

²³ Nak. A. g. e.

²⁴ A. g. e.

²⁵ A. g. e., s. 208-209.

²⁶ A. g. e., s. 207.

²⁷ Nak. A. g. e.

duğu II. Meşruiyet öncesi dönemde, fuhuş çok ağır bir suç olarak kabul edilmekteydi. Bununla birlikte, İslam dini çekeşliliğe (taaddüdü zevcat) ve halayıkların²⁸ yatağa alınmalarına (istifras) izin verdiği için fuşsa pek rastlanmazdı. Başta padişah olmak üzere, İstanbul'da saray çevresi ve varlıklı erkekler, esir tacirlerinden satın aldıkları cariyeler arasından hoşuna gidenleri "odalık" adı altında nikahsız eş olarak kullanabilmekteydiler. Bu kadınlardan olan çocuklar da meşru sayılmaktaydı. Bu odalıklar sonradan sahibince özgür bırakılmakta ve konakta bir yer edinmekte ya da uygun görülen bir erkeğe nikahlanarak cıracık çıkartılmaktaydı.²⁹

Tüm bu olanaklara rağmen fuhuş yine de Osmanlı döneminde tam olarak önlenememişti. Büyük kentlerde, özellikle İstanbul'da yarı-gizli fuhuş yuvaları bulunmaktaydı. Bu yuvalar, İstanbul'da genel olarak Hıristiyan azınlıklarla yabancıların yoğun olarak yaşadığı Galata ve Beyoğlu gibi semtlerde bulunmakta "sermayeleri"ni de Rum, ermeni, Yahudi, çingene gibi yerli azınlıklar oluşturmakta idi. Müslüman bir kadının bu yerlerde çalışmasına kesinlikle izin verilmezdi. Kanuni Sultan Süleyman'ın kanunnamesi uyarınca, fuhuş, bu suçu işleyenin servet durumuna göre 12 para ile 10 kuruş arasında değişen para cezasıyla cezalandırılırken, genç kızlarla erkekleri baştan çıkararak için hadım etme cezası uygulanırdı.³⁰

Osmanlı devletinin son dönmelerinde İstanbul'un adı geöen semtlerinde açılan "baloz" ve "kafeşantan"lar da bu tür uygunsuz kadınların barındığı yerlerdi. Ayrıca, İstanbul'da başka gizli fuhuş yuvaları da bulunmaktaydı. Bunlardan nüfuzlu kişiler tarafından korunan yerler ayrıcalıklı bir konuma ulaşmıştır. Daha somut bir deyişle, beyzade ve paşazadelerden tanınmış kişilerin devam ettiği fuhuş yuvaları, güvenlik kuvvetlerince bilindiği halde bunlara dokunulmazdı. Bununla birlikte, söz konusu fuhuş yuvalarının eğer koruyucusu gözden düşerse bu evlere baskın yapılır ve kapatılırdı. Ancak, çalıştırıcı nüfuzlu yeni

²⁸ Savaşta tutsak edilen, para karşılığı esir pazarlarından alınan ya da bir devlet büyüğü tarafından (padişah, vezir gibi) armağan edilen ve sahibinin her isteğini yapmak zorunda olan cariyeye "halayık" denilir. Bu sözcüğün eş anlamlısı "karavaş"tır. Bkz. *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, 10. Cilt, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1992, s. 4951 "halayık" maddesi.

²⁹ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, 9. Cilt, s. 4322-4323.

³⁰ A. g. e., s. 4323.

bir efendi bulursa evi yeniden açtırırdı. Fuhuş evleri için kentin تنها yerleri seçilir ve çevrenin dikkatini çekmemeye özel önem verilirdi. Mahalle ve semt delikanlılarının bu açıdan çok uyanık olmaları yüzünden kuşkulu evler, başta imam olmak üzere bekçi ve mahalleliler tarafından basılır, kadınlara zamparası ağır hakaretlere uğrar, iş nikaha kadar giderdi.³¹ Ancak, İstanbul'da, XIX. yüzyılın sonlarına doğru daha önce Avrupa'da başlayan ve resmi kurumlar tarafından genelevlerin ruhsatlandırılması uygulamasına geçilmiştir. Aynı dönemlerde frengi tüm imparatorluğa yayıldığı için bu hastalık ile savaşım çok önemsenmiştir. Bu nedenle, 1915 yılında Emraz-i Zühreviyye'nin Men-i Sirayeti Nizamnamesi yayımlanmış ve bir kurul oluşturulmuştur.³²

Diğer yandan, Osmanlı döneminde eşcinsel ilişkiler de fuhuş kapsamında ele alınmıştır. Yabancı kaynaklar, Osmanlı döneminde cinsel sapıklığın II. Beyazıt döneminde başladığını savlamaktadır. Daha açık bir deyişle, Osmanlı örfünün yasakları gereğince kadının sokakta görünmemesi dolayısıyla İmparatorlukta eşcinsel ilişkiler yaygınlaşmıştır. Bununla birlikte, edilgen eşcinsellik (oğlanlık) ayıp sayılmasına karşın, etkin eşcinselliğe (oğlancılığa) genelde göz yumulmuştur. Böylece birçok ünlü divan şairine esin kaynağı olan bu sapıklık, bir tür erotik edebiyatın gelişmesine de yol açmıştır. Büyük kentlerde genç erkek sunan özel evler; "imam evleri", "oğlan hamamları" adıyla anılmıştır. Yine, Osmanlı döneminde, sefere çıkan ya da sürgüne gönderilen bir yüksek devlet görevlisi, yolculuk güçlükleri ve kaçgöç nedeniyle eşini yanında götürme zorluğu yüzünden *gulam* ya da *tıflı* (tıfıl) denen genç bir erkeğin maddi ve manevi dostluğuna başvurmuştur.³³

Osmanlı'da saraylarda, zengin konaklarında harem ve selamlık dairelerinin ayrı olmaları yüzünden kadınlar arasında da eşcinsel eğilimler gelişmiştir. Bununla birlikte, toplumda, "*sevicilik*" pek ayıplanmamıştır. Sevic kadınlara, genelde çok zarif, nükteci ve şair ruhlu kişiler olduklarından toplum, bu kişilere saygı göstermiş, ancak, kızlarla genç evli kadınlar, onların meclislerinden uzak tutulmuştur.³⁴

³¹ A. g. e.

³² *Seks Ticareti*, s. 12.

³³ A. g. e.

³⁴ A. g. e.

I. Dünya Savaşı ve mütareke yılları fuuş açısından İstanbul için dönüm noktası oluşturmuştur. Daha açık bir deyişle, savaşın getirdiği yoksulluk nedeniyle Müslüman kadınlar da genelevlerde çalışmaya başlamışlardır. Yukarıda belirtildiği üzere, Osmanlı Devleti'nde yabancılar, fuuş işini serbestçe icra edebilmekteydiler. Çünkü fahişeler, kapitülasyonların güvencesi altında bulunmaktaydı. İstanbul'da mütareke yıllarında, yabancı vesikalı fahişeler arasında Rus kadınları 171 kişiyle başta gelmekteydi. Daha somut bir deyişle, işgal kuvvetlerinin cinsel gereksinimlerini karşılamak için genel ve eğlence yeri sahipleri Rusya'dan kadın getirmişlerdir.³⁵

Cumhuriyet ilan edildikten sonra kadının yavaş da olsa toplum yaşamına aktarılması ve okullarda karma eğitime yer verilmesi üzerine eşcinsellik önemli ölçüde ortadan kalkmıştır.³⁶ Ancak, Cumhuriyet döneminden itibaren de fuuşun "genelevlerde" çalışan "vesikalı" kadınlar tarafından sürdürülmesine devam edilmiş, aşağıda üzerinde durulacağı üzere 1930 yılında yürürlüğe giren Umumi Hıfzısıhha Kanunu ile fuuşu düzenleyecek tüzük yayımlanması kararlaştırılmıştır. Bu konuda ilk olarak 1930 yılında Fuuşla Mücadele Hakkında Tamim yayımlanmış, bu tamim ile genelevlerin ve vesikalı kadınların sayısı sınırlandırılmak istenmiştir. 1933 yılında ise yine Umumi Hıfzısıhha Kanunu esas alınarak Fuuşla ve Fuuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir. 1961 yılında yürürlüğe giren ve 1973 yılında hükümleri esaslı bir şekilde değiştirilen Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü ile 1933 yılındaki "nizamname"³⁷ yürürlükten kaldırılmıştır. Halen fuuş sektörünü öze yönelik olarak düzenleyen mevzuat 1961 tarihli bu tüzüktür.³⁸

Günümüzde, Türkiye'de, fuuşun boyutları inanılmaz derecede artmıştır. Türkiye'de ruhsatlı olarak çalışan 56³⁹ genelev bulunmakta

³⁵ *Seks Ticareti*, s. 12.

³⁶ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, 9. Cilt, s. 4323.

³⁷ Tüzük.

³⁸ *Seks Ticareti*, s. 12.

³⁹ Bu rakamlar, 2007 başı itibariyledir.

ve bu genelevlerde yaklaşık 3.000 kadar fahişeye çalışmaktadır. Sağlık tedbiri kapsamındaki⁴⁰ fahişeye sayısı ise 15.000 civarındadır. Bundan da öte, Türkiye'deki toplam kadın ve transgender (travesti ve transseksüel) fahişelerin sayısının 100.000 civarında olduğu kestirilmektedir. Daha açık bir deyişle, yaklaşık 85.000 fahişeye yasadışı veya gizli bir şekilde çalışmaktadır. Bu toplama, sayıları giderek artmakta olan yabancı fahişeler dahil değildir. Ayrıca, sayıları yabancı fahişeler kadar olmamasına ve yerel özellik göstermesine rağmen erkek fahişeler de bu sayıya dahil edilmemiştir. Başta İstanbul olmak üzere on binlerce fahişeye sokak ve caddelerde, özel randevu evlerinde, masaj salonlarında, bar, gece kulübü ve pavyon gibi mekanlarda, hatta otobüs ve minibüslerde çalışmaktadır.⁴¹

Türkiye'de, son yıllarda, fuhşun boyutları yalnızca fahişelerin sayısı bakımından artmamış, fuhuştan elde edilen gelir de inanılmaz bir derecede artmıştır. Kuşkusuz, fuhuş sektöründeki gizlilik ve kayıt dışı olgusu yaygın bir şekilde bulunduğu için sağlıklı bir şekilde fuhuştan aylık veya yıllık ne kadar gelir elde edildiğini hesaplamamız olanaklı değildir. Bununla birlikte, haklı bir algıya dayalı olarak fuhuştan büyük çaplı olarak gelir elde edildiğini söyleyebilmemiz olanaklıdır. Gerçekten de 16 Şubat 2001 tarihinde ölen Türkiye'nin en ünlü genelev patroniçesi Matild Manukyan⁴² Türkiye'de vergi listesi sıralamasında 1987 yılında 14. olmuş, 1989 yılında ise 566.000\$ vergi vererek zirveye çıkmış ve beş yıl boyunca da birinciliği kimseye kaptırmamıştır. Manukyan 14 yılda yaklaşık 10.000.000\$ vergi ödemiştir. Bundan başka, Manukyan, inanılmaz bir servet de biriktirmiştir.⁴³

⁴⁰ Fahişelik yapan ancak tescil edilmeyen.

⁴¹ *Seks Ticareti*, s. 29. Bu raporda, bizim "fahişeye" dediğimiz şeye "seks işçisi" denilmektedir ki, bu tabirin fuhşun çirkin özelliğini göstermediğini düşünüyoruz ve onu kullanmaktan kaçınıyoruz.

⁴² Manukyan, soy isminin gerçekte "Manokyan" olduğunu, hep yanlış yazıldığını söylemekteydi. Bir alttaki dip nota bkz.

⁴³ Manukyan hakkında geniş bilgi için Merve Erol'un 10 Şubat 2007 tarihinde *Radikal*'de çıkan yazısına bkz. http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=cts&haberno=6478, Erişim Tarihi, 6.7.2009.

II. FAHİŞELİĞİN TÜRLERİ

Fahişeliğin günümüzde değişik türleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki, *sokak fahişeliği*dir. Sokak fahişeleri en fazla göze görünen fahişelerdir. Bu fahişeler, genelde, büyük kentlerde şiddet eğiliminin fazla görüldüğü ve uyuşturucu satılan bölgelerde faaliyet gösterirler. Bu yüzden, söz konusu fahişeler en fazla mesleki tehlikelerle karşı karşıya kalırlar. Daha açık bir deyişle, bunlar, hastalıklara ve tutuklanmaya karşı korumasız ve çaresiz kalmakta, satıcıları ile müşterileri tarafından kötü muameleye de maruz bırakılmaktadır. Bu tip fahişelerin elde ettiği kazanç göreceli olarak azdır, ayrıca, ucuz otel, sokak, duvar dip-leri, araba ve ağaç altı gibi yerlerde çalıştıkları için çalışma koşulları da âdidir. Sokak fahişelerinin çoğunluğunu dışlanmış toplum kesiminin yoksul aile üyeleri oluşturur.⁴⁴ Bundan da öte, Inciardi'nin (1989, 1991) belirttiği gibi sokak fahişelerinin birçoğu, madde bağımlısı olduklarından maddeyi elde etmek için fuuşu sürdürürler.⁴⁵

Diğer tip fahişelik türü ise *bar kızı* (*b-girl*) olarak adlandırılır. Bar kızı; taverna, bar veya meyhanelerin yöneticileriyle işbirliği içinde çalışırlar ve fuuş yapmadan önce barda kendilerine sulandırılmış içki⁴⁶ ısmarlatılarak müşterinin taverna, bar veya meyhaneye yüksek miktarda hesap ödemesini sağlarlar.⁴⁷ Winick ve Kinsie'nin (1971) belirttiğine göre, askeri bölgelerin yakınındaki taverna, bar veya meyhaneler, bar kızlarının geleneksel olarak tercih ettiği mekanlardır.⁴⁸

Başka bir fahişelik türü ise "*ev kızı*" (*house-girl*) şeklindedir. Ev kızı, doğrudan "*madam*" veya "*mama*"⁴⁹ tarafından yönetilen bir genelevde çalışırlar. Bununla birlikte, günümüzde genelevlerin çoğunun yerini masaj salonları ile refakatçi (*escort*) hizmetleri almış olup, oralardan müşteriler, genelevlere benzer hizmetler satın almaktadırlar.⁵⁰

⁴⁴ Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 209-210.

⁴⁵ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 210.

⁴⁶ Bu tür içki "vol" olarak da adlandırılır.

⁴⁷ Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 210.

⁴⁸ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 210.

⁴⁹ Türkçede yanlış bir şekilde kadın satıcıları için "hacı ana" denilmektedir ki, bu ifade kadın satıcılığı cazip hale getirdiği için doğru değildir.

⁵⁰ Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 210.

Luckenbill'in (1986) yaptığı bir ayrıma göre erkek fahişeler de kadın fahişeler gibi *sokak, bar veya refakatçilik yapan fahişeler* olmak üzere çeşitli kategorilere ayrılmaktadır.⁵¹ Bununla birlikte, erkek fahişelerin yaptığı işin doğası gereği genellikle eşcinsel ilişkidir. Fahişelik ve ticari ahlaksızlıktan dolayı tutuklananların üçte birini satıcılar dahil erkekler oluşturmalarına rağmen, erkek fahişelik konusunda pek fazla bilimsel araştırma yapılmamıştır.⁵²

Siegel'in (1986) belirttiğine göre, fahişelikte daha yüksek bir profesyonellik *telekız "call girl"* şeklindeki uygulamadır. Siegel, telekızların müşteri başına 500\$ aldığını ve yıllık olarak 100.000\$ kazandığını ifade etmektedir.⁵³ Telekızları, daha sık bir şekilde orta sınıfa mensup ailelerden yetişmekte ve seks hizmetleri dışında başka hizmet de sunduklarını belirtmektedirler. Örneğin, bu kızlar, müşterilerinin kendilerine olan güvenini (*self-esteem*) güçlendirdiklerini ve onları seks bakımından tatmin ettiklerini de ileri sürmektedirler. Telekızlar da zaman zaman müşterileri tarafından kötü muameleye bırakılsalar da, bu kızlar, müşterileriyle çıkmadan önce genellikle onların referanslarına bakmaktadırlar. Telekızlar; pahalı otel veya kendi evlerinde çalıştıkları için diğer fahişelere göre daha iyi çalışma koşullarına sahiptirler. Diğer fahişelerle karşılaştırılırsa telekızların daha yüksek bir iş statüsü ve prestije sahip olduğu varsayılır.⁵⁴

Fahişeliğin türleri hakkında verilen bu kısa bilgiden sonra "*fahişeliğin sosyalleşmesi*" hakkında genel bir bilgi verilmesi uygun olacaktır.

III. FAHİŞELİĞİN SOSYALLEŞMESİ

Fahişenin rolü, fahişe olarak adlandırılan kişinin kimliğinin bilinmesi yoluyla tam olarak anlaşılabilir. Gerçekte, fahişenin sosyalleşmesi, fahişe kimliğini aşama aşama oluşturan değişik evrelerin izi sürülerek en iyi bir şekilde anlaşılabilir.⁵⁵ Bu bağlamda, Davis (1978), fahişe kimliğinin ortaya çıkmasını (*turned out*) üç aşamalı bir süreç ile

⁵¹ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 210.

⁵² Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 210.

⁵³ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 211.

⁵⁴ Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 211.

⁵⁵ Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 211.

açıklamaktadır. Birinci aşamada, kadın, seksi bedava vermek yerine satmanın daha heyecanlı ve kârlı olduğunu öğrenir, daha sonra kadın, yoldan çıkma sürecine girer, bu aşamada, kadın, kendisini geleneksel olarak tanımlar ve fuuşu yarı-zamanlı (*part-time*) bir iş olarak değerlendirir. Son aşamada, kadın, “fahişe” şeklindeki kendi anormal kimliğini benimser. Davis, geleneksel olarak sosyalleşme sürecinin, diğer fahişeler tarafından türetilen argo, sosyal destek ve çıraklık ilişkisinden doğan grup etkileşimi vasıtasıyla sağlandığını da ifade etmektedir.⁵⁶

Bununla birlikte, Fin fahişelerinin durumunu 1867 ila 1980 yılları arasında tarihsel bir analizle incelese de, fahişe kimliğinin ortaya çıkması bakımından Häkkinen’in yapmış olduğu dönemsel ayırım, Türk fahişelerinin durumuna daha fazla benzediği için⁵⁷ bize Davis’in görüşünden daha fazla inandırıcı gelmektedir. Häkkinen de, fahişe kimliğinin tam olarak ortaya çıkmasını üç döneme ayırmaktadır. Yazar, ilk dönemi, gizlilik (*clandestine*) dönemi olarak adlandırmakta ve yaklaşık iki yıl veya daha az süren bu dönemde yapılan fuuşun gizli tutulduğunu belirtmektedir. İkinci dönem ise kayıtlılık (*registered*) dönemi olup, ilk dönemden sonra, aşağı yukarı iki ila beş yıl arasında süren bu dönemde kişi fahişe olarak saptanmakta ve yetkililer tarafından sicile kaydedilmektedir. Sonuncu dönem ise yabancılaşma (*alienation*) dönemi olup, bu dönemde fahişe kazandığı ücreti kendisine alıkoymaya başlamaktadır. Yazar, yaklaşık beş yıldan fazla süren bu dönemde, fahişenin, uyuşturucu ve alkole düştüğünü, müşteriler ve dizge (*system*) tarafından kötü muameleye maruz kaldığını ifade etmektedir.⁵⁸ Bundan başka, Häkkinen, bir kadının fahişe olmasının altında yatan üç temel nedeninin bulunduğunu ifade etmektedir. Yazara göre, bunlar, kişisel ve bağımsız olarak fahişelik yapmaya karar verme, diğerleri tarafından ikna edilme ve ekonomik veya diğer faktörler bakımından bu işe zorlanmaktır.⁵⁹

⁵⁶ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 211.

⁵⁷ Bununla birlikte, hiç bir ülkedeki fahişelerin durumu Türk fahişelerinin durumuna tam olarak benzememektedir. Aşağıda anlatılacağı üzere özellikle genelevlerde çalışan Türk fahişeleri genellikle “zora/zorbalığa dayalı” olarak çalıştırılmaktadır.

⁵⁸ Häkkinen, *How a Woman Becomes a Prostitute and How She Finds a Way Out*, s. 136.

⁵⁹ A. g. e.

Goldstein (1983) ve Luckenbill'in (1986) belirttiklerine göre geleneksel mesleklerin yörüngesine bezer şekilde fahişeler arasında iş hareketliliği (occupational- mobility) gözlemlenmektedir. Daha açık bir deyişle, yazarlar, geleneksel mesleklerde olduğu gibi ırk, zeka, kişisel ilişkiler, kendisini sunum (self-presentation) ve hırs gibi faktörlerin erkek ve kadın fahişelerin iş hareketliliği üzerine büyük etkide bulunduğunu ifade etmektedirler.⁶⁰

Fahişelerin sosyalleşme süreci bağlamında son olarak önemli bir hususa temas etmek gerekir. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren, Amerika Birleşik Devletleri'nde, sokakta birlikte yürüyen fahişe kadınlar ile dostları veya satıcıları arasındaki *sahte-aile* "pseudo-familie" ilişkisi üzerine araştırmalar yoğunlaşmıştır. Romenesko ve Miller'in (1989) yapmış olduğu ampirik bir araştırmaya göre, sahte aile ilişkisinin oluşturulmasında parıltılı ve ekonomik olanaklara sahip bir yaşamın kurulması şeklinde bir çekicilik bulunmasına rağmen, bu şekilde ağırlıklı olarak çok yönlü pedersahi (*heteropatriarchal*) bir olgu üzerine kurulmuş bulunan sahte ailelerde, fahişeler, kendilerini çok kısa bir zaman diliminde tuzağın içerisine girmiş olarak bulmuşlar ve daha iyi yaşam olanağı elde etme yerine yaşamları bozulmuşlardır. Bundan da öte, sahte aileye, daha genç, çekici ve uyumlu kadınların katılması olgusunun bulunması durumunda, fahişelerin yaşamları daha da berbat bir hale gelmiştir. Çünkü böyle bir olgunun bulunduğu durumlarda, daha yaşlı fahişeler dışlanmışlardır.⁶¹

Fahişeliğin sosyalleşme süreci hakkındaki bu bilgilerden sonra "fahişelerin maruz kaldığı mağduriyetler" üzerinde durmak uygun olacaktır.

IV. FAHİŞELERİN MARUZ KALDIĞI MAĞDURİYETLER

Bu kısımda fahişelerin ne tür mağduriyetlere maruz kaldığı incelenecektir. Gerçi, burada anlatılacak olan mağduriyetler Amerika'daki fahişeler bakımından dile getirilmiş olsa da, dile getirilen hususların

⁶⁰ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 211.

⁶¹ Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 211.

Türkiye'deki fahişeler bakımından da geçerli olmaması için herhangi bir sebep yoktur.⁶²

Fahişeliğin görüldüğünden daha az parıltılı yönü bulunmaktadır.⁶³ Hatta Millett (1973), haklı olarak, fahişeliği, kadının âdi (*inferior*) sosyal statüsünün genişlemesi olarak betimler.⁶⁴ Bundan da öte, Sheehy (1973), toplumda, fahişenin, bağımsız çalıştığı yönünde bir ön yargı oluşmuş bulunduğunu, ancak duruma yakından bakıldığı zaman, bunun gerçek olmadığını, daha açık bir deyişle, fahişelerin müşterileri ve satıcıları tarafından sömürüldüğünün görüleceğini belirtmektedir.⁶⁵ Conklin (1986) ise, fahişelerin, kendi seksi fantezilerine ulaşmak isteyen erkek müşterileri tarafından kuşatıldıklarını, geliri ile çalışma yaşamlarını kontrol eden satıcılarınca de suiistimal edildiklerini ifade etmektedir.⁶⁶

Buna ilave olarak, Heyl (1979), erkeklerin, kadın fahişelerden başka türlü yararlandıklarını da savlamaktadır. Daha somut bir deyişle, yazar, ev sahibi, masaj salonu sahibi ve kendi siyasi kampanyalarını "ahlaksızlığı temizlemek" üzerine kuran politikacıların da fahişeler üzerinden çıkar temin ettiklerini ileri sürmektedir.⁶⁷

Bunun yanında, Balkan ve diğerlerinin (1980) isabetli olarak belirttikleri üzere, ceza hukuku sistemi de fuhuştan doğan mağduriyetin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Gerçekten, erkek fahişeler de yasa dışı fuhuş yapmalarına karşın, bunların tutuklanma oranı, yasa dışı fuhuş yapan kadın fahişelere kıyasla oldukça düşük kalmıştır. Yine, fuhuştan yakalanıldığı zaman, müşterilerden ziyade, fahişeler tutuklanmış ve yargılanmışlardır. Fahişeler sık sık dövülmüş ve kötü muameleye tabi tutulmuş, hatta kimi zaman cinayete kurban gitmiş, bununla birlikte, toplum, fahişelere reva görülen bu muameleyi edilgen (*passive*) bir şekilde "iş tehlikesi" olarak nitelendirmiştir. Örneğin, 1978 yılında Los Angeles'in "Hillside Strangler" bölgesinde işlenen toplu cinayetlere,

⁶² Hatta, Türkiye'deki fahişeler, aşağıda anlatılacağı üzere Amerika'daki fahişelerden daha fazla mağdur edilmektedir.

⁶³ Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 212.

⁶⁴ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 212.

⁶⁵ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 212.

⁶⁶ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 212.

⁶⁷ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 212.

toplum, ilk başta mağdurların fahişeye olduğu gerekçesiyle ilgisiz kalmıştır. Bununla birlikte, bu gerekçenin doğru olmadığı ortaya çıkınca, kamu, söz konusu cinayetlere çok kızgın bir şekilde tepki vermiştir.⁶⁸

Fuhuştan doğan bir başka mağduriyet, Cohen ve diğerlerinin (1988) belirttiği gibi özellikle zührevi hastalıklar ve AIDS olmak üzere çeşitli hastalıklara maruz kalınmasıdır. Gerçi, halk, fuhuş nedeniyle maruz kalınan hastalıkları zihnen abartma eğilimi taşısa da –çünkü fahişeler kendilerini koruma konusunda oldukça dikkatlidirler– sür- git bir şekilde, rasgele ve düzensiz olarak yapılan cinsel ilişkinin söz konusu hastalıklara maruz kalma riskini artırdığı ortadadır. Bununla birlikte, şu hususu vurgulamak gerekir ki, özellikle sokak fahişeleri olmak üzere fahişelerde yüksek oranda AIDS vakalarına rastlanılmaktadır. Bunun temel nedeni, fahişelerin diğer kişilere göre daha fazla oranda uyuşturucu bağımlısı olmaları, özellikle, damardan uyuşturucu almaları ve bunun sonucunda da, örneğin uyuşturucu alırken virüslü şırıngayı paylaştıklarından yüksek olasılıkta AIDS riskine maruz kalmalarıdır.⁶⁹

Amerika Birleşik Devletleri'nde, günümüzde, kamunun ilgisi, özellikle, büyük şehirlerde çocuk fahişeye (18 yaş altı) olgusunun ortaya çıkmış olmasına yönelmiştir.⁷⁰ Örneğin Hagan, (1986) yalnızca New York'da 10.000 erkek çocuk fahişenin –ki bu fahişelerin çoğunluğu *pi-liç avcısı* “*chicken-hawks*” olarak adlandırılan eşcinsel fahişelerdir– bulunduğunu ve Portland'ın fahişelerinin yarısının çocuk fahişelerden oluştuğunu ifade etmiştir. Yine, yazar, 18 yaş altı fahişeliğin New Orleans'da da görüldüğünü, burada, yaşları 8 ila 15 arasında değişen 18 erkek grubunun olduğu bir seks şebekesinin faaliyet gösterdiğini belirtmiştir.⁷¹

Genellikle mağdursuz suç (victimless crime) olarak kabul edilen yetişkin fahişeliğine kıyasla, çocuk (adolescent) fahişeliği güvenlik güçleri tarafından daha yakın bir şekilde izlenmektedir. Bu konudaki

⁶⁸ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 212.

⁶⁹ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 212. Fahişelerin maruz kaldığı hastalık riskleri konusunda fazla bilgi için ayrıca bkz. Decker, *Prostitution as a Public Health Issue*, s. 81 vd.

⁷⁰ Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 212.

⁷¹ Nak. Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 212.

genel bakış açısı, gençlerin, çocuk fahişeliğinin mağduru (kurbanı) olduğu, genci bu tip sömürü tuzağından kurtarabilmek için ilave çabaların yapılmasının gerekliliğidir. Erken ve kadın çocuk fahişelerin en fazla görülen ortak karakteristik nitelikleri, onların fiziki veya cinsel olarak istismara maruz kaldıkları evlerinden kaçmış olmalarıdır. Bu gençler, büyük şehirlerin sokaklarında yaşamaya çalışırken madde bağımlılığıyla tanışmakta ve fahişeliği, evsizlikten ve göçebe (*transient*) yaşamdan kaynaklanan zorluklardan kurtarıcı olarak görmektedirler.⁷²

Fuşa ve fahişelik hakkındaki bu genel bilgilerden sonra, aşağıda önce, konuyla ilgili temel Türk hukuk normları üzerinde durulacak, daha sonra, bu normların bir değerlendirmesi yapılacaktır.

V. FUUŞ VE FAHİŞELİK HAKKINDAKİ TEMEL TÜRK HUKUK NOrMLARI

Bu kısımda, fuuş ve fahişelik hakkında Türk pozitif hukuku kurallarına değinilecektir. Daha açık bir deyişle, burada, Türk Ceza Kanunu'nun 80 ve 227., Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 128. maddesine temas edilecek ve Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü hakkında genel bir bilgi verilecektir. Kuşkusuz, fuuş ve fahişelik hakkındaki Türk hukuk normları bu sayılan hükümlerden ibaret değildir. Gerçekten de, fuuş ve fahişelik konusunda, Pasaport Kanunu'nda, Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'nda ve Türk Ceza Kanunu'nun 77. maddesinde hükümler de bulunmaktadır. Ancak, çalışmanın oylumunu artırmamak ve söz konusu hükümler konumuzla doğrudan ilgili olmaması⁷³ gerekçesiyle onların üzerinde durulmamıştır.⁷⁴

⁷² Lesieur ve Welch, a. g. m., s. 212.

⁷³ Türk Ceza Kanunu'nun 77. maddesi hariç. Bu madde üzerinde "sonuç" kısmında durulacaktır.

⁷⁴ Bu hükümler hakkında bilgi için bkz. *Seks Ticareti*, s. 27-28.

1. Türk Ceza Kanunu'nda

Fuhuş ve fahişelik konusunda Türk Ceza Kanunu'nun 80 ve 227. maddeleri incelenecektir.

Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesi şu şekildedir:

“Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, bas-kı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir.

Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suç oluşturulan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hâllerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükümlenir.”

Türk Ceza Kanunu'nun 227. maddesinde ise öyle bir hüküm bulunmaktadır:

“Çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişi, dört yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır.

Bir kimseyi, fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran ya da fuhuş için aracılık eden veya yer temin eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Fuhşa sürüklenen kişinin kazancından yararlanılarak kısmen veya tamamen geçiminin sağlanması, fuhşa teşvik sayılır.

Cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhŖa teŖvik eden veya fuhuŖ yapmasını sağlayan kiŖi hakkında yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.

Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların eŖ, stsoy, kayın stsoy, kardeŖ, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kiŖiler tarafından ya da kamu görevi veya hizmet iliŖkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle iŖlenmesi hlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Bu suçların, suç iŖlemek amacıyla teŖkil edilmiŖ örgüt faaliyeti çerçevesinde iŖlenmesi hlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Bu suçlardan dolayı, tüzel kiŖiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

FuhŖa sürüklenen kiŖi, tedaviye veya psikolojik terapiye tabi tutulabilir."

2. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda

FuhuŖ ve fahiŖelik konusunda hükme tek bir madde olarak yer veren mevzuat, 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'dur. Bu Kanun'un 128. maddesinde; Sağlık ve İçiŖleri bakanlıklarının ortak bir tüzük yayınlayarak genel kadınlar ve genelevlerin tabi olacakları hükümler ve fuhuŖ yüzünden yayılan hastalıkların, özellikle zührevi hastalıkların yayılmasına engel olacak önlemleri saptama ve yine ortak bir Ŗekilde uygulayacakları, genel kadınlarla genel evler ve bunlara benzer yerlerin söz konusu tüzükte tanımlanıp sınırlandırılmaları ifade edilmiŖtir.

3. Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve FuhuŖ Yüzünden BulaŖan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğünde

1593 sayılı Kanu'nun 128. maddesinde bahsedilen tüzük, Bakanlar Kurulu'nun 30.3.1961 tarih ve 5/984 sayılı Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve FuhuŖ Yüzünden BulaŖan Zührevi

Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü'dür.⁷⁵ Tüzükle, fuhuş denetlemek, fuhuş sebebiyle bulaşan zührevi hastalıkların yayılmasına ve bu yüzden kamu düzeninin bozulmasına engel olmak üzere birisi "*Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Komisyonları*" diğeri ise "*Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Komisyonlarına Yardım Kurulları*" olmak üzere iki organ kurulmuştur.

Tüzükte bir takım tanımlar da yapılmıştır. Tüzüğün 15. maddesinde, başkalarının cinsi zevkini menfaat karşılığı tatmin etmeyi sanat edinen ve bunun için değişik erkeklerle münasebette bulunan kadınlara (genel kadın) denileceği ifade edilmiştir. 16. maddede; genel evler; genel kadınların bir arada oturarak fuhuş yaptıkları veya bu amaç için toplandıkları yerler olarak tanımlanmıştır. 17. maddede; fuhuş amacıyla farklı kimselere kısa müddetler için açık bulundurulmuş kapalı yerlere birleşme yeri denileceği belirtilmiş, 18. maddede ise fuhuş tek başına yapan kadınların ikametgah edinip içinde fuhuş yapmayı itiyat ettikleri yere "*tek başına fuhuş yapılan ev*" denileceği belirtilmiştir. Tüzüğün 19. maddesinde ise bu tüzükte geçen fuhuş yerlerinden anlaşılması gereken hususun; genel ev, birleşme yerleri ve tek fuhuş yapılan evleri kapsayacağı ifade edilmiştir.

Tüzükte temel olarak genel kadınların muayenesine önem verilmiştir. Tüzüğün 25. maddesinde bütün genel kadınların, izinli olsalar dahi haftada iki defa, 18 yaş ila 21 yaş arasındaki kadınların ise on günde bir defa kendilerini resmi doktora muayene ettirmeye mecbur oldukları ifade edilmiştir. Tüzüğün 100. maddesinde ise genel kadınları muayeneye göndermeyen genelevlerin ilkinde bir ay, tekrerründe ise iki ay kapatılacağı belirtilmiştir.

V. FUHUŞ VE FAHİŞELİK HAKKINDAKİ TÜRK HUKUK NORMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu kısımda, yukarıda hükümlerine değinilen fuhuş ve fahişelik hakkındaki Türk hukuk normlarının bir değerlendirmesi yapılacaktır.

⁷⁵ Bu tüzüğün tarihçesi için yukarıda anlatılan fuhuşun Türk tarihçesi kısmına bkz.

1. Türk Ceza Kanunu'nun İlgili Hükümlerinin Değerlendirilmesi

Bu başlık altında, Türk Ceza Kanununun 80. maddesi ile 227. maddesi değerlendirilecektir.

a. Türk Ceza Kanunu'nun 80. Maddesinin Değerlendirilmesi

Bu madde bütünsel açıdan önemli hatalar ve eksiklikler taşıdığı gibi fıkraları temelinde de isabetsizlikler taşımaktadır. Konuya öncelikle bütünsel açıdan yaklaşırsak; her şeyden önce, madde başlığının, dolayısıyla suçun isminin "*insan ticareti*" olarak adlandırılması son derece isabetsiz olmuştur. Gerçekten de, Koca'nın belirttiği gibi bu suç tipinde, eylemin, maddi menfaat sağlamak amacıyla yapılmasına bir unsur olarak yer verilmemesi yüzünden onun "*insan ticareti*" yerine "*insan yağması*" veya "*insan sömürüsü*" olarak adlandırılması daha yerinde olurdu. Gerçi, her ne kadar, suçun işlenmesinden dolayı fail dolaylı veya doğrudan bir menfaat sağlayabilirse de, eylemin cezalandırılmasının asıl nedeni, insanın alçaltılması, kişiliğinin yok sayılması ve onun adeta bir eşya gibi yağmanın konusu haline getirilmesidir. Gerçekten de, klasik yağma suçunda⁷⁶ kişiye karşı cebir veya tehditle bir eşya alınıp o eşya üzerinde hakimiyet kurulurken, insan yağması veya sömürüsü suçunda cebir, tehdit veya iradeyi etkileyen diğer araçlarla bir insan üzerinde belirli amaçlarla fiili hakimiyet kurulmaktadır.⁷⁷

Bundan başka, kanun koyucu, insan yağması suçunu düzenlerken gayri resmi ismi Palermo Protokolü, resmi adı Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İnsan Yağmasının, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol ayrılarak "*kişilerin istismar amaçlı temini*" ibaresine yer vermemiştir. Bu durum, manevi unsurun tayininde kuşku yaratabilecek nitelikte görülmüştür. İnsan ticareti suçunun belirleyici unsuru kişilerin belirli amaçlarla istismarıdır. Bu bakımdan "*istismar*" kelimesinin madde metnine dahil edilmesi uygun olacaktır.⁷⁸ Gerçekten de, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler

⁷⁶ TCK'nın 148. maddesine bkz.

⁷⁷ Koca, *İnsan Yağması (Sömürüsü) Suçu (TCK m. 201b)*, s. 142.

⁷⁸ Değirmenci, *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu*, s. 95.

Sözleşmesi'ne Ek İnsan Yağmasının, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol'ün⁷⁹ 3. maddesinde, insan yağması;⁸⁰ kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına geldiği, istismar kavramının asgari olarak, başkalarının fuhsunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içereceği ifade edilmiştir. İnsan ticaretinin belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmamasının durumu değiştirmeyeceği, bu yöntemlerden herhangi birisini içermese bile çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınmasının insan ticareti olarak kabul edileceği maddede ayrıca belirtilmiştir.

Maddede, insan sömürüsü veya yağması suçunun mağdurlarına yönelik herhangi bir yardım veya koruyucu önlemin öngörülmemiş olması da önemli bir hata oluşturmuştur. Gerçekten de, Birleşmiş Milletler'in söz konusu protokolünün insan sömürüsü mağdurlarına yönelik yardım ve koruma başlıklı 6. maddesinde; her bir taraf devletin, insan ticaretini ilişkin yargılama işlemlerini gizli yürüterek insan ticareti mağdurlarının özel hayatlarını ve kimliklerini koruyacağı, insan ticareti mağdurları lehine; ilgili yargısal ve idari işlemler hakkında bilgi, ceza yargılamasının uygun aşamalarında mağdurun görüş ve endişelerinin, sanıkların savunma haklarına engel olmayacak şekilde ileri sürülebilmesine ve bunların göz önüne alınmasına yardım edeceği ifade edilmektedir. Yine bu maddede, her taraf devletin, sivil toplum

⁷⁹ Bu Protokol'ün onaylanması 30.1.2003 tarih ve 4804 sayılı Kanun'la uygun bulunmuş ve Bakanlar Kurulu'nun 26.2.2003 tarih ve 2003/5329 sayılı kararıyla onaylanmıştır. Protokol'ün Türkçe tam metni için bkz. 18.3.2003 tarih ve 25052 sayılı *Resmi Gazete*, s. 70-78.

⁸⁰ Resmi metinde de hatalı olarak "insan yağması" veya "insan sömürüsü" yerine "insan ticareti" kavramı kullanılmaktadır.

örgütleriyle, diğer ilgili kuruluşlarla ve sivil toplumun diğer unsurlarıyla işbirliği içinde özellikle uygun barınma olanağı, insan yağması mağdurlarının anlayabilecekleri bir dilde özellikle yasal haklarına ilişkin danışmanlık hizmeti ve bilgi verilmesi, tıbbi, psikolojik ve maddi yardım, çalışma, öğrenim ve eğitim olanakları dahil fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden iyileşmelerini sağlamak için önlemler alınıp uygulanmasını değerlendireceği belirtilmiştir. TCK'nın 80. maddesinde söz konusu protokolün bu hükmüne paralel bir hükme yer verilmemesi önemli bir hata oluşturmuştur.⁸¹

TCK'nın 80. maddesinin düzenlendiği yer de isabetli değildir. Gerçekten de, "*insan ticareti*" başlıklı 80. maddeye, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*uluslararası suçlar*"la ilgili Birinci Kısımının İkinci Bölümünde yer verilmiştir. Halbuki bu suçun, 5237 sayılı Kanun'un İkinci Kısımının "*hürriyete karşı suçlar*" başlıklı Yedinci Bölümünde düzenlenmesi gerekirdi. Bu tezin kanımızca iki temel dayanağı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, "*zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak*" amacı suç tipinin maddi unsurlarını oluşturuyorsa da, suçun oluşabilmesi için bu amacın gerçekleşmesi şart değildir. İnsan yağması suçu daha çok, 5237 sayılı TCK'nın 109. maddesinde düzenlenen "*kişi hürriyetinden yoksun kılma*" suçunun özel bir görünümü niteliğine sahiptir.⁸² İkinci olarak, insan yağması suçu yalnızca uluslararası nitelikte işlenen bir suç olmayıp, ulusal nitelikte de işlenebilen bir suçtur. 5237 sayılı Kanun'un 80. maddesindeki düzenleme tarzı yüzünden, örneğin, fuhuş yaptırmak amacıyla tehdit uygulayarak bir kadını Erzurum'dan Kayseri'ye getiren kişi insan yağması suçundan cezalandırılmayacaktır ki, bunu anlayabilmek olanaklı değildir. Bu iki gerekçe, insan yağması suçunun "*hürriyete karşı suçlar*" arasında düzenlenmesi gereğinin somut kanıtıdır. İnsan yağması suçunun düzenlenme yeri oldukça önemli olduğundan konu üzerinde biraz daha durulması yerinde olacaktır.

⁸¹ Gerçi, böyle bir hüküm usuli nitelikte olduğundan ona Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer verilmesi daha doğru olursa da, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda da özellikle insan yağması mağdurlarını koruyucu hükümlerin bulunmadığını belirtmek gerekir.

⁸² Krş. Koca, a. g. m., s. 143.

İnsan yağması suçu, bireyin hem iç özgürlüğüne (tehdit, baskı, cebir, kandırma), hem de dış özgürlüğüne (tedarik etme, bir yerden başka yere götürme, sevk etme, barındırma) karşı işlenmektedir. Çünkü TCK'nın 80. maddesinde kişinin, tehdit, baskı, cebir ve şiddet veya kandırma gibi araçlarla failin amacı doğrultusunda zorlanmak suretiyle kaçırılması, tedarik edilmesi, ülkeye sokulması gibi maddi unsurlar aranmaktadır. Böylece araç hareketlerle kişinin irade özgürlüğü ve bu bağlamda serbestçe iradeyi oluşturma, iradi karar verme ve hareket etme özgürlükleri, kısaca, kişinin, kendi kaderini belirleme özgürlüğü (*self-determination*), asıl hareketlerle de kişinin hareket serbestisi ihlal edilmiş olmaktadır.⁸³

Bununla birlikte, insan sömürüsü suçunda öncelikle korunan hukuksal değer kişinin irade özgürlüğü olmakla birlikte, bu suç tipiyle başka hukuksal değerler de korunmaktadır. Daha somut bir deyişle, bu suçla, Anayasa'nın 17. maddesinde ifadesini bulan "*kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme*" ve "*insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muameleye tabi olmama*" hakları ile 18. maddesindeki "*angarya yasağı*" korunmakta, kısacası, sonul aşamada "*insan haysiyeti*"ni koruma amacı güdülmektedir. Suç tipindeki hareketlerin gayesine bakıldığı zaman sözün gelişi zorla çalıştırmak, fuhuş yaptırmakla kişinin emeğinin sömürüsü (angarya yasağının ihlali), esarete tabi tutmak amacıyla kişinin haysiyetinin ihlali, vücut organlarının verilmesini sağlamakla da kişinin hem beden bütünlüğünün hem de şahsiyet hakkının ihlali söz konusu olmaktadır. Bu durumda, TCK'nın 80. maddesinde birden fazla hukuksal değer korunduğu açıktır.⁸⁴ 80. maddede birden fazla hukuksal değer korunsa da bu değerlerin tümü hürriyetle ilgili olduğundan maddenin yerinin "*hürriyete karşı suçlar*" bölümü olduğu kuşkusuzdur.

Maddenin bütünsel açıdan taşıdığı başka bir eksikliğe temas etmek uygun olacaktır. Dikkat edileceği üzere, maddede, insan yağması suçunun yalnızca arz (*supply*) kısmıyla ilgilenilmiş talep (demand) yönüyle ilgilenilmemiştir. Bu bağlamda, örneğin Ukrayna'dan bir kadın fuhuş için Türkiye'ye getirildiği takdirde kadını getiren failin ceza sorumluluğu bulunacak, buna karşın o kadınla cinsel ilişkiye gi-

⁸³ Koca, a. g. m., s. 146.

⁸⁴ Koca, a. g. m., s. 146.

ren kişinin herhangi bir cezai sorumluluğu bulunmayacaktır. Halbuki o kadınla cinsel ilişkiye giren kişi de en az insan yağması yapan kişi kadar sorumludur. Çünkü insan yağması suçuna talep olmadan o suçun ortam bulup yeşermesi olanaklı değildir. Bu bağlamda, örneğin, sömürüye veya yağmaya maruz kalan kadınla veya kişinin organını alan kişiye insan yağması veya sömürüsü suçundan dolayı ceza tayin edilmemesi vahim bir hata olmuştur.

Yukarıda belirtildiği üzere bu madde bütünsel olarak hatalı olduğu gibi fıkraları bakımından da hatalıdır. Her şeyden önce maddenin 1. fıkrası “*içtima*” bakımından sorunlar taşımaktadır. Gerçekten de, söz konusu fıkroda, “*zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak*” amacından bahsedilmekte, ancak, failin amacı gerçekleşsin veya gerçekleşmesin faile aynı ceza öngörülmektedir. Halbuki Koca'nın belirttiği gibi failin amacına ulaşması, suçun ağırlaştırıcı bir sebebi olarak kabul edilmesi gerekirdi. Çünkü insan yağması suçu bölünebilen bir suçtur.⁸⁵ Böyle bir ağırlaştırıcı nedenin kabul edilmemesi adalet duygularını da rencide edici niteliktedir. Gerçekten de, örneğin, fuhuş yaptırmak için bir kadının ülkeye sokulması durumu ile ülkeye sokulduktan sonra o kadının bir yıl boyunca fuhuş yaptırılması durumunda faile aynı ceza verilecektir ki, bunun adalet hislerine ne kadar aykırı düşeceği açıktır.

Maddenin 1. fıkrasında “*kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek*” şeklinde bir ibareye yer verilmektedir. Kocanın belirttiği gibi bu ibaredeki “*rızalarını elde etmek*” unsuruna yer verilmesi isabetli olmamıştır. Çünkü gerek kişiler üzerindeki denetim olanaklarından gerekse çaresizliklerinden yararlanıldığı durumlarda sevk edilmesi veya bir yerden başka bir yere götürülmesi gibi maddi unsurların bulunduğu durumlarda mağdurun gerçekten rızasının bulunduğunu savlamak olanaklı değildir. Daha açık bir deyişle, buradaki rıza, mağdurun çaresizliği veya üzerindeki denetim baskısı nedeniyle elde edildiği için esasen özgür bir irade sonucu da verilmiş değildir. Bu nedenle, böyle bir rızanın ayrıca elde edilmesini aramaya gerek bulunmamaktadır.⁸⁶

⁸⁵ Koca, a. g. m., s. 163 özellikle dip not 63.

⁸⁶ Koca, a. g. m., s. 155.

Aslında, 80. maddesinin 1. fıkrasında “*rızalarını elde etmek*” ibaresinin kullanılsa bile suçun unsurlarının oluşması bakımından mağdurun rızasını aramaya gerek bulunmamaktadır. Çünkü bu maddenin 2. fıkrasında; 1. fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçun oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızasının geçersiz olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla mevcut durumda bile insan sömürüsü suçunun oluşması için mağdurun rızasının olup olmamasının herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Burada eleştirilmesi gereken nokta, maddenin 1. fıkrasında bu anlamsız ibarenin kullanılması sonucu bir kafa karışıklığına yol açılmış olmasıdır.⁸⁷

Maddenin 3. fıkrasındaki düzenleme de isabetsizdir. Fıkra, 18 yaşından küçükler hakkında araç fiillere başvurulmasa bile fail hakkında insan yağması suçunun cezasının verileceği ifade edilmektedir. Halbuki Koca'nın da belirttiği gibi 18 yaşını doldurmamış çocuklar arasında da bir ayırım yapılarak, 12 yaşından küçük çocuklara karşı araç hareketlere başvurulmadan eylemin gerçekleştirilmesini suçun ağırlaştırıcı nedeni saymak, 12-18 yaş arasındaki çocuklar bakımından ise fıkradaki düzenlemeyi kabul etmek daha uygun olurdu.⁸⁸

Maddenin son fıkrasındaki düzenleme tarzı da isabetsizdir. Bu fıkra, insan sömürüsü suçlarından dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükümlenacağı ifade edilmektedir. TCK'nın 60. maddesine göre tüzel kişiler hakkında uygulanabilecek güvenlik tedbirleri; “*iznin iptali*” ve “*müsadere*”dir. Bu önlemlerle, tüzel kişilik tarafından veya tüzel kişilik vasıtasıyla işlenen insan yağması suçlarıyla etkili bir savaşımla verilebilmesi olanaksızdır. İnsan yağması veya sömürüsü suçlarına karşı etkin bir savaşımla verilebilmesi için, bir tüzel kişilik mensubu tarafından tüzel kişilik adına ve/veya hesabına işlenen söz konusu suçta tüzel kişilik için para cezasının öngörülmesi ve suç failinin ilk derece amirinin cezai sorumluluğuna gidilmesi gerekirdi.⁸⁹

⁸⁷ Bundan başka, maddenin 2. fıkrasındaki hüküm de işin doğasına aykırı olduğundan kaldırılması gereken gereksiz bir hükümdür. Bu konuda geniş ve ayrıntılı bir inceleme için bkz. Koca, a. g. m., s. 160-162.

⁸⁸ Koca, a. g. m., s. 148. Yukarıda bahsedilen Palermo Protokolü'nün 3. maddesinde on sekiz yaşının altındaki herkesin çocuk kabul edileceğinin belirtilmesi, kanımızca, çocukların yaşları arasında böyle bir ayırım yapmaya engel değildir.

⁸⁹ Bununla birlikte, suç failinin ilk derece amirinin sorumluluğuna gidilebilmesi için Anayasa'nın 38. maddesinde gerekli değişiklik yapılmalıdır. Bu konuda ve suç

b. Türk Ceza Kanunu'nun 227. Maddesinin Değerlendirilmesi

Türk Ceza Kanunu'nun 227. maddesi de, 80. madde gibi gerek bütünsel gerekse fıkraları temelinde bünyesinde önemli hataları barındırmaktadır. Maddeye bütünsel olarak bakarsak, maddede, fuuşun satın alınması hakkında herhangi bir cezai yaptırımının öngörülmemesi vahim bir hata oluşturmuştur. Fuhuşla savaşımda, seks satın alınmasının cezai yaptırma tabi tutulması yaşamsal bir önem taşıdığından konu hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmesi yerinde olacaktır.

1980'li yılların ortasından itibaren, fuuş sorunun nasıl çözümlenebileceği bir takım yasama tasarruflarına konu olmuştur. Hollanda ve Almanya gibi bazı Avrupa ülkeleri fuuşu yasallaştırmışlar veya onu suç olmaktan çıkartmışlardır. Bu çerçevede, söz konusu ülkeler, kadın satıcılığını, genelev kurmayı ve seks satın almayı suç olmaktan çıkartmışlardır. Buna karşın, İsveç, farklı bir yaklaşım benimseyerek, seks satın almayı (buying sex) suç haline getirmiş, buna karşın fahişelik yapan kadının fiilini suç olmaktan çıkartmıştır. Bu yaklaşımlardan İsveç'in yaklaşımı daha doğrudur. Çünkü fuuşun yasal bir kimliğe kavuşması durumu, kadına gözle görülmez tarzda inanılmaz zararlar vermekte, seks endüstrisini genişletmekte ve fuuş yapan kadının konumunu da zayıflatmaktadır.⁹⁰ Gerçekten de, İsveç, 1 Ocak 1999 tarihinde yeni bir kanun çıkartarak, seks hizmetlerinin satın alınmasını suç haline getirmiştir. Kanuna göre, seks hizmeti satın alanlara para cezası veya altı ayı geçmeyecek sürede hapis cezası verilir. Kanun, parlamentoda kadın üyelerin parti farkı gözetmeksizin yapmış oldukları bir dizi müzakere ve kulis (lobby) faaliyetleri sonucu ortaya çıkmıştır. Kanun, ayrıca, feminist bir kanun niteliği de taşımaktadır.⁹¹

TCK'nın 227. maddesi bütünsel açıdan bu hatayı taşımak dışında, fıkraları temelinde de bir takım hatalar taşımaktadır. Her şeyden önce maddenin 1. fıkrası hatalıdır. Daha açık bir deyişle, 1. fıkrada, çocuğu

---

failinin ilk derece amirinin sorumluluğu ve sorumluluktan kurtulması konusunda bilgi için bkz. Dursun, *Yargı Organlarının Yolsuzlukla Mücadelesi Sırasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, s. 142-143.

⁹⁰ Bu konularda geniş bilgi için bkz. Raymond, *Ten Teasons for Not Legalizing Prostitution and a Legal Response to the Demand for Prostitution*, s. 315 vd.

⁹¹ Swanström, *Through the Prism of Prostitution: Conceptions of Women and Sexuality in Sweden at Two Fins-de-Siècle*, s. 48-49.

fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişinin fiili cezalandırılmakta, buna karşın, çocuk fahişenin “kazancına el koyan” veya “gelirini paylaşan” kişinin fiili cezasız kalmaktadır. Bir insanlık suçu niteliği taşıyan çocuk fahişeliğiyle etkin bir savaşım verilebilmesi için çocuk fahişenin “kazancına el koyan” veya “gelirini paylaşan” kişinin fiilinin de cezai yaptırıma tabi tutulması kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Maddenin 1. fıkrası bakımından ileri sürülen sakıncalar yetişkin fuhşu hakkındaki 2. fıkra bakımından da geçerlidir. Gerçi, 2. fıkranın son tümcesinde; fuhşa sürüklenen kişinin kazancından yararlanılarak kısmen veya tamamen geçimin sağlanmasının fuhşa teşvik sağlanacağı belirtilse de, “geçimin sağlanması”nın kanıtlanması oldukça zor olacak, dolayısıyla fuhşla etkin bir savaşım verilemeyecektir. Fuhşla etkin bir savaşım verilebilmesi ereğiyle bu ibarenin çıkartılarak fahişenin “kazancına el koyan” veya onun “gelirini paylaşan” kişinin fiilinin cezai yaptırıma tabi tutulması gerekir.

Maddenin 7. fıkrasında; fuhuş suçlarından dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı ifade edilmektedir. Bu hüküm de fuhşla etkin bir savaşım verebilmek açısından yetersizdir. Konu hakkında yukarıda TCK'nın 80. maddesinin değerlendirilmesi kısmında yeterli bilgi verildiği için burada ayrıntıya girmekten kaçınılacaktır.

Maddenin 8. (son) fıkrası ise ceza hukukunun “kesinlik ve istikrar” ilkelerine aykırı düşmektedir. Çünkü fıkrada; fuhşa sürüklenen kişinin tedaviye veya psikolojik terapiye tabi *tutulabileceği* ifade edilmektedir. Görüldüğü üzere fıkrada yalnızca bir olasılıktan bahsedilmektedir. Bu olasılık yüzünden fuhşa sürüklenen kişilerin bazıları tedaviye veya terapiye tabi tutulurken, bazıları tutulmayacaktır. Bunun nasıl bir keyfiliğe yol açacağı ortadadır. Öte yandan, fuhşa sürüklenen kişiler bakımından kimi yargıçlar tedavi veya terapi kararı verirken kimi yargıçlar söz konusu kararı vermeyecek,⁹² dolayısıyla istikrarsızlık olgusuyla karşılaşılacaktır. Hukuki kesinlik ve istikrar ilkelerine aykırı

⁹² Hatta aynı yargıç, fuhşa sürüklenen bazı kişiler hakkında tedavi veya terapi kararı verirken, bazıları hakkında böyle bir karar vermeyebilecektir.

davranılmasının hukuk devleti esasına ne kadar ters düştüğü ortadadır.

2. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 128. Maddesinin Değerlendirilmesi

Yukarıda belirtildiği üzere 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 128. maddesinde; genel kadınlar ve genelevlerin tabi olacakları hükümlerin bir tüzükte saptanacağı ifade edilmektedir. Bu hüküm, Anayasa'ya iki bakımdan aykırı düşmektedir.

Bir kere, yukarıda belirtildiği üzere, 128. maddede, Sağlık ve İşçileri Bakanlıklarının ortak bir tüzük yayınlacağından bahsedilmektedir. Anayasa'nın 115. maddesinde tüzüğün Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacağı öngörüldüğüne göre 1593 sayılı Kanun'un 128. maddesi açıkça Anayasa'ya aykırıdır.

İkinci olarak, 1593 sayılı Kanun'un 128. maddesinde yer alan hüküm sonucu, İdare, özerk bir düzenleme yetkisine kavuşmaktadır. Çünkü maddede, yalnızca konunun tüzükle düzenleneceği belirtilmekte, fuuş konusundaki "ana esaslar" veya "temel hükümler" saptanmamaktadır. Konuyla ilgili ana esaslar veya temel hükümler saptanmadığı için İdare fuuş konusunda her türlü normu koymakta serbest olacaktır. Halbuki, Duran'ın isabetli olarak belirttiği üzere gerek 1961 Anayasası'nda, gerekse 1982 Anayasası'nda idarenin herhangi bir konuyu⁹³ özerk bir şekilde düzenleme yetkisi bulunmamaktadır. Bu bağlamda, yazar, haklı olarak, herhangi bir konuda kısa bir kanun hükmüne dayalı olarak İdare tarafından düzenleme yapılmasının yasal mevzuata ve hukuka aykırı düşeceğini belirtmektedir.⁹⁴

Daha somut bir şekilde ifade etmek gerekirse, aslında, 1593 sayılı Kanun'un 128. maddesi Anayasa'nın 7. maddesine aykırı düşmektedir. Anayasa'nın 7. maddesinde, yasama yetkisinin Türk milleti adına

⁹³ Ayırksı durumlar dışında. Bu ayırksı durumlar için bkz. Duran, *Düzenleme Yetkisi Özerk Sayılabilir mi?*, s. 37-40.

⁹⁴ Duran, a. g. m., s. 41-42. Ayrıca, idarenin bir konuyu hangi seviyeye kadar düzenleyeceği konusunda bilgi için bkz. Duran, Lütfi, *İdare Alanının Düzenlenmesinde Teşrii ve Tanzimi Tasarrufların Sınırı*, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 30, Sayı 3-4, 1964, s. 466 vd.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği belirtilmektedir. Bu hükümden anlaşılacağı üzere, Anayasa'ya uygun olmak şartıyla yasama organının düzenleyemeyeceği herhangi bir alan yoktur. Kısacası, yasama organının yetkisi, ilkel ve koşulsuz bir yetkidir. 1593 sayılı Kanun'un 128. maddesinde fuhuş konusunda düzenleme yapma yetkisi bütünüyle tüzüğe bırakılarak yürütme organına asli ve koşulsuz yetki verilmiş, dolayısıyla, Anayasanın söz konusu maddesine aykırı davranılmıştır.

1593 sayılı Kanun'un 128. maddesi, Anayasa'nın 7 ve 115. maddelerine aykırı olmaktan başka, Türk hukukunun doğasına da aykırı düşmektedir. Çünkü Türk hukukunda, yürütme ve idarenin özerk bir düzenleme yetkisi bulunmamakta, bu yetki "türevsel" ve "bağımlı" bulunmakta, yalnızca, kanundan veya kanunlar bütününden güç alabilmekte, hiçbir halde asli ve koşulsuz nitelik taşımamaktadır.⁹⁵ Bu bağlamda, tüzükle ancak ikincil (tali) ve ayrıntı niteliğinde hükümler düzenlenebilecek iken, maddede, idare hukukunun doğasına aykırı bir şekilde fuhuş konusundaki bütün düzenleme yetkisi tüzüğe bırakılmıştır. Bu durumun, Türk hukukunun doğasına ne kadar zarar verdiği açıkça ortadadır.

3. Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü'nün Değerlendirilmesi

Bir üst başlık hakkında açıklamalarda bulunulurken belirtildiği üzere bu tüzük Anayasa'ya ve Türk hukukunun doğasına aykırı bir nitelik göstermektedir. Bundan başka, Tüzük, dünyada, 1900'li yıllarda, fuhuşu bir sağlık sorunu olarak ele alan ve modası geçmiş bir anlayışı da yansıtmaktadır. Tezimizin haklılığını göstermek üzere İsveç örneğine tekrar dönmek uygun olacaktır. Yaklaşık 90 yıl önce, İsveç, Avrupa'da çoğu ülkelerin yaptığı gibi fahişeliği düzenlemiştir. İsveç'in fahişeliği düzenleyerek iki şeye karşı önlem almayı düşünmüştür: Bunlar; zührevi hastalıkların yayılmasını önlemek ve ahlaksız tutum sergileyen kişilerin cinselliğinden ve onun topluma etkisinden korkmaktır. Bu dönemde yönetmelikler çıkartılarak fahişelerin tıbbi muayeneye

⁹⁵ Duran, a. g. m., s. 33-34.

gitmeleri zorunlu kılınmış, onların belirli caddelerde belirli saatlerde yürümleri yasaklanmış ve fahişeler belirli tip elbise giymekten men edilmişlerdir. Bununla birlikte, bu düzenlemeler 1918 yılında yürürlüğe giren bir kanunla kaldırılarak cinsel olarak bulaşan hastalıklardan hem kadın hem de erkek eşit derecede sorumlu kılınmıştır. Nitekim İsveç, daha sonra,⁹⁶ kadının fahişeliğini düzenlemekten cinsel hizmet satın alınmasını suç haline koyan özgün bir kanun çıkartma yoluna gitmiştir.⁹⁷ Görüldüğü üzere, İsveç, fuuşu düzenleme aşamasından geçerek onu suç haline getirme aşamasına gelmiştir. Türkiye ise bu tüzük yüzünden fuuşu düzenleme aşamasında kalmış, bir türlü, fuuş yapmayı cezai normla yaptırıma bağlama yoluna gidememiştir.

Yukarıda belirtildiği üzere bu tüzük, fuuşu, yalnızca bir sağlık sorunu olarak ele almıştır. Bununla birlikte, Tüzük, bunu da tam olarak becerememiştir. Daha somut bir şekilde ifade etmek gerekirse, Tüzük, fahişelerin yalnızca bedensel sağlığıyla ilgilenmiş, bedensel sağlık kadar önemli olmasına rağmen fahişelerin ruhsal sağlığıyla ilgilenmemiştir. Gerçekten de, yasal olmasına rağmen toplumun etik kurallarına aykırı olarak iş yaptığı düşüncesiyle seks çalışanı (fahişe) suçluluk duygusu içerisinde bulunabilir. Bu duyguya sahip bir seks çalışanın çalıştığı sürelerde ruh sağlığında onulmaz yaralar açılabilir.⁹⁸ Bu açıdan seks çalışanlarının belirli dönemler itibarıyla psikolojik muayenelerinin yapılması şartının Tüzükte öngörülmemesi vahim bir hata olmuştur.

Yine, Tüzük, fuuşla savaşım konusunda daha çok kamu sağlığı ve bulaşıcı hastalıkların önlenmesine ilişkin önlemler içermekte, toplumsal bir sorun olarak fuuşun önlenmesi çabası Tüzüğün konusu dışında kalmaktadır. Daha açık bir deyişle, Tüzük, fuuşa toplumsal bir sorun olarak yaklaşmamakta, daha çok yüzeysel ve günübürlük çözüm getirme amacı gütmektedir.⁹⁹

Son olarak, Tüzüğün, fuuş ve fuuş yoluyla bulaşan zührevi hastalıklarla mücadele konusunda getirdiği önleyici ve koruyucu önlem-

⁹⁶ Yukarıda belirtildiği üzere.

⁹⁷ Svanström, a. g. m., s. 49.

⁹⁸ Bkz. Kosonen, *Prostitution and Mental Health*, s. 135-136.

⁹⁹ Krş. *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, 9. Cilt, s. 4322.

lerin yetersiz olduğunun ve hükümlerinin insan özgürlük ve onuruyla bağdaşmadığını, dolayısıyla, günümüz koşullarını karşılamaktan uzak kaldığını belirtmek gerekir.¹⁰⁰

SONUÇ

Günümüz çağcıl ülkelerinde fuhuş ve fuhuş amaçlı insan yağması veya sömürüsü, kabul edilmesi olanaklı olmayan sosyal bir olgudur. Bir başka deyişle, fuhuş ve fuhuş amaçlı insan yağması veya sömürüsüyle savaşım verilmeli ve toplumun müdahalesi de işte burada başlamalıdır. Fuhuş ve fuhuş amaçlı insan yağması veya sömürüsüyle etkin bir şekilde savaşım verilebilmesi için siyasi bir kararlılık ve itici bir güç bulunmalı ve o piyasaları sınırlayacak ve ona karşı işe yarayacak uygun ve etkin yöntemlerin bulunması gerekir. Çağcıl bir ülkenin fuhuşa karşı alabileceği en açık önlem fuhşun yapılmasını cezai normla yaptırıma bağlamak olmalıdır. Bu bağlamda, fahişeliği yasal hale getirmek için fuhuş yanlısı uluslararası lobi kuruluşlarının çabalarının engellenmesi veya onların taleplerine kulakların kapatılmasıdır. Gerçekten de, günümüzde, özellikle uluslararası düzeyde; kurumlar, kişisel uzmanlar, araştırmacılar ve sosyal çalışmacılar arasında insan yağması veya sömürüsü, seks turizmi, postayla kadın gönderme ve fahişeliğe karşı birleşik bir şekilde hareket etme yönünde gittikçe artan oranda bir bilinç oluşmaktadır.¹⁰¹

Kanımızca, fuhşun ve fahişeliğin serbest bırakılması gerektiğini savunanlar, kişinin bedeninin kendi malvarlığına dahil olduğunu ve onun üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği şeklinde son derece isabetsiz ve hatalı bir varsayımdan hareket etmektedirler. Halbuki, kişi maddi ve manevi varlığıyla bir bütünlük oluşturur ve fuhuş ve fahişelik söz konusu bütünlüğe onulmaz bir yara açar. Bu bağlamda, rızaya dayansa bile insan bütünlüğünün tahrip edilmesine göz yumulmaması gerekir.

Aslında, Türkiye'nin fuhşu yasaklaması, özellikle fahişeyle ilişkiye girenlere cezai yaptırım öngörmesi mutlak bir zorunluluktur.

¹⁰⁰ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, 9. Cilt, s. 4323.

¹⁰¹ Mansson, *International Prostitution and Traffic in Persons in Relation to Costs and Benefits of Europeanization*, s. 28.

Gerçekten de, Kanada, Kolombiya, Almanya, Meksika, Güney Afrika, Tayland, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve Zambiya’da fuuş sektöründeki 854 kişiyle yakın tarihte yapılan ampirik bir çalışmada oldukça dramatik sonuçlarla karşılaşmıştır. Deneklerin %74’ü, fiziki saldırıya uğradığını, %63’ü tecavüze uğradığı, %89’unun fuuşu bırakmak istediği ancak yaşamını sürdürecektir alması (alternative) yolların bulunmadığını, %75’i yaşamlarının belirli bir döneminde evsiz kaldıklarını, %68’i ise Post-Travmatik Stres Bozukluğu (*Post-Traumatic Stress Disorder*, “PTSD”) yaşamıştır. Fahişeler arasında PTSD’nin bu kadar yüksek olmasının temel nedeni, fahişelerin yaşamlarında cinsel ve fiziki saldırıya maruz kalmalarıdır. Elde edilen bu bulgular, fuuş hakkında yaygın bir şekilde inanılan gizemlerle çelişmiştir. Daha açık bir deyişle, elde edilen bu bulgu; sokak fahişeliğinin en tehlikeli fahişelik olduğu, erkek ve çocukların fuuş yapmasının kadın ve kızların fuuş yapmasından farklı olduğu, fahişelerin çoğunluğunun rızasıyla bu işi yaptığı, fuuş işine bulaşan kimselerin büyük çoğunluğunun uyuturucu bağımlısı olduğu, fahişeliğin niteliksel olarak insan yağması veya sömürsünden farklı olduğu ve fuuşu yasallaştırmanın veya onu suç olmaktan çıkarmanın, fuuşun zararını azaltacağı yönündeki gizemlerin tümünün yanlış olduğunu kanıtlamıştır.¹⁰²

Söz fahişelerin rızasıyla bu işi yapmasından açılmışken bir hususa temas etmek gerekir. Türkiye’de görülen fahişeliğin büyük kısmı zora/zorbalığa dayalı¹⁰³ (*forced prostitution*) bir fahişelik olduğundan ve TCK’nun 77. maddesi gereği “zorla fuuşa sevk etme” insanlığa karşı

¹⁰² Konu hakkında geniş bilgi için bkz. Farley ve diğerleri, *Prostitution and Trafficking in Nine Countries*, s. 33-74.

¹⁰³ Söz, zorbalığa dayalı fahişelilikten açılmışken Başbakanlığın 2010 yılında başlattığı bir projeden bahsetmek uygun olacaktır. Başbakanlık bir “genelev projesi” başlatarak, Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığının özel bir heyet oluşturmasını, önce genelevleri incelemesini ve arkasından zorla çalıştığı saptanan kadınlara iş olanağı sağlanmasını öngörmüştür. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için 22 Mart 2010 tarihli Akşam Gazetesine bkz. (<http://www.aksam.com.tr/2010/03/22/haber/3876/yasam/haber.html>, 14.9.2010). Kanımızca, genelevdeki kadınların zorla çalıştırılıp çalıştırılmadığına yönelik bir alan araştırmasının yapılması anlamsızdır. Çünkü, genelevdeki kadınların ezici çoğunluğunun zaten zora/zorbalığa dayalı olarak çalıştırıldığı kanıtlanması gerekli olmayan bilinen ve meşhur bir olgudur. Öte yandan, bir kimsenin rızası olsa bile o kişinin orada çalıştırılması doğru değildir. Çünkü çeşitli defalar belirtildiği üzere fuuş, insan haysiyetini erozyona uğratan bir olgu olduğundan hiçbir şekilde onun yapılmasına izin verilmemesi gerekir.

işlenen bir suç olduğundan bütün genelevlerin bir an önce kapatılması gerekir. Taipale'nin haklı olarak dikkatini çektiği üzere, Türkiye'de, zora/zorbalığa dayalı fahişelik bulunduğu için fahişe, satıcısı tarafından sürgit bir borç batağına düşürülmekte ve borcunu ödeyebilmek için fahişe sürekli olarak çalışmak durumunda kalmaktadır. Bundan da öte, mahallenin veya toplumun fahişeye karşı olumsuz tutumu, fahişenin başka iş bulmasını engellemekte veya onun gizlenmesine yol açmaktadır.¹⁰⁴ Yine, fahişelerin mesleki bir yeteneğinin bulunmaması ve işsizliğin doğası gereği uzun dönemde bile kronik bir hal alması, Türkiye'deki bu sorunu daha da artırmaktadır.¹⁰⁵

Bazıları, fuhsun yasaklanmasının Avrupa Birliği (AB) normlarına aykırı olduğunu savlamaktadır. Kanımızca, bu sav, bütünüyle tutarsızdır. Çünkü fuhsun serbest olması gerektiği yönünde bir AB normu bulunmamaktadır. Bundan da öte, İsveç, Avrupa Birliği üyesi olmasına karşın, yukarıda ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı üzere fuhsu yasaklamıştır. İsveç'in fuhsu yasaklaması Avrupa Birliği için herhangi bir önemli soruna yol açmamıştır.¹⁰⁶

Aslında, Türkiye'nin genelevleri kapatması ve fuhsu yasaklaması, Avrupa Birliği'ne katılması durumunda doğacak sorunu önleyebilmek açısından da gereklidir. Gerçekten de, Türkiye'nin, genelevleri kapatmaması ve fuhsu yasaklamaması fahişeliğin bir meslek olarak görüldüğü anlamını taşır. Böyle bir durumda ise, Avrupa Birliği'ne serbest dolaşım hakkı bulunduğundan bir fahişe gelerek Türkiye'de mesleğini! icra etmeyi, bir diğer deyişle, istihdam edilmeyi talep edebilir ve buna engel olunamaz. Halbuki, İsveç'in fuhsu yasaklamasındaki temel etmen; özellikle önceki, Sovyet Bloğuna dahil olan Birlik üyesi ülkelerden gelen fahişelerin ülkesini doldurmasını önlemek ol-

¹⁰⁴ Yine, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4. maddesinin 2. fıkrasının (e) bendinde; 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda belirtilen genelev kadınlarının sigortalı sayılacağı belirtilmesi de son derece isabetsiz olmuştur. Çünkü bu tutum, fahişeliğin bir meslek olarak kabul edilmesi anlamını taşıdığı gibi, az sonra anlatılacağı üzere, Türkiye, AB üyesi olduğu zaman, şu anda AB üyesi olan post-komünist ülkelerden gelen fahişelerin serbestçe mesleğini(!) icra ettiği ve adeta fahişelerin cirit attığı bir ülke bir konuma gelecektir. Bu durumun toplumun ahlaki (moral) değerlerini ne kadar tahrip edeceği ortadadır.

¹⁰⁵ Bkz. Taipale, *Prostitution is a Human-rights Issue*, s. 10.

¹⁰⁶ Konu hakkında fazla bilgi için bkz. Kulick, *Sex in the New Europe*, s. 200 vd.

muŒtur.¹⁰⁷ Bu baēlamda, Türkiye, AB yesi olduēu durumda, rneēin Bulgaristan'dan belki de binlerce gelecek fahiŒelerin istihdam edilmesine ses ıkartılamayacaktır ki, bunun kabul edilebilecek bir tutum olmadıēı ortadadır.

Burada son olarak önemli bir hususa temas etmek gerekir. FuhuŒ ve fuhuŒla uēraŒmak ahlaksızlık olduēu iin genelevlerin kapatılmasında ve fuhuŒun¹⁰⁸ cezai yaptırıma tabi tutulmasında tarihsel bir zorunluluk da bulunmaktadır. nk Roma ve Yunan imparatorlukları, yurttaŒlarının ahlaki knts yüzünden batmıŒtır.¹⁰⁹ Bu baēlamda, Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza dek yaŒayabilmesinin temel Œartlarından birisinin, ahlaki kntye yol aan fuhuŒun yasaklanması olduēunu savlayabilmek olanaklıdır.

KAYNAKLAR

- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, 9. Cilt, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1992.
- Decker, John F., *Prostitution as a Public Health Issue in Aids and the Law*, Editörler; Harlon B. Dalton, Scott Burris ve Yale, *Aids Law Project*, Yale University Press, USA, 1987.
- Deēirmenci, Olgun, *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suu*, *Türkiye Barolar Birliēi Dergisi*, Sayı: 67, Kasım/ Aralık 2006.

¹⁰⁷ KrŒ. Kulick, a. g. m., s. 200.

¹⁰⁸ İsvete olduēu gibi özellikle fuhuŒ satın alınmasının "buying sex". İsve yasasının dünyada tek örnek olduēu dŒnlmemelidir. Nitekim Norvete 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren İsvei rnek olarak fuhuŒu yasaklamıŒtır. Bu düzenlemeye göre Norvete para karŒılıēı bir kadınla birlikte olan erkeēe, 6 aydan bir yıla kadar hapis ve para cezası verilebilmesinin yolu aılmıŒ ancak fuhuŒ yapan kadına bir cezai yaptırım ngrlmemiŒtir. Yine, yurt dıŒında fuhuŒa karıŒan Norvelilerin de aynı Œekilde cezalandırılması ngrlmŒtr. Bu haberin ayrıntısı hakkında bkz. (<http://www.webhaber.com/print.php?type=news&id=18045>, EriŒim Tarihi, 2.10.2009).

¹⁰⁹ Bkz. Dursun, *Kabahatler Kanunu ve Kanun Hakkındaki Anayasa Mahkemesi Kararına Genel Bir BakıŒ*, s. 3399.

- Dönmezer, Sulhi, *Ceza Hukuku Özel Kısım Genel Adap ve Aile Düzenine Karşı Cürümler*, Yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiş Beşinci Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1983.
- Duran, Lütfi, Düzenleme Yetkisi Özerk Sayılabilir Mi?, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, Yıl 4, Sayı 1-3, 1984.
- Dursun, Hasan, Yargı Organlarının Yolsuzlukla Mücadelesi Sırasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 55, Kasım/ Aralık 2004.
- , Kabahatler Kanunu ve Kanun Hakkındaki Anayasa Mahkemesi Kararına Genel Bir Bakış, *Legal Hukuk Dergisi*, Yıl:6, Sayı: 70, Ekim 2008.
- Farley, Melisa / Cotton, Ann / Lynne, Jacqueline / Zumbeck, Sybille / Spiwak, Frida / Reyes, Maria / Alvarez, Dinorah / Sezgin, Ufuk, Prostitution and Trafficking in Nine Countries, *Journal of Psychological Trauma*, 2, 3/4, 2004.
- Häkkinen, Antti, How a Woman Becomes a Prostitute and How She Finds a Way Out in *Changing Faces of Prostitution*, Conference Book, Unioni - the League of Finnish Feminists, Helsinki, 1996.
- Koca, Mahmut, İnsan Yağması (Sömürüsü) Suçu (TCK m. 201b), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.52, Sa.2, 2003.
- Kosonen, Prostitution and Mental Health in *Changing Faces of Prostitution*, Conference Book, Unioni - the League of Finnish Feminists, Helsinki, 1996.
- Kulick, Don, Sex in the new Europe, *Anthropological Theory*, Vol 3(2), 2003.
- Lesieur, Henry R. ve Welch, Michael, Vice Crimes: Individual Choices and Social Controls in *Criminology*, Editör Joseph F. Sheley, Wadsworth Publishing Company, California, 1995.
- Mansson, Sven-Axel, International Prostitution and Traffic in Persons in Relation to Costs and Benefits of Europeanization in *Changing Faces of Prostitution*, Conference Book, Unioni - the League of Finnish Feminists, Helsinki, 1996.
- Pettersson, Tove ve Tiby, Eva, The Production and reproduction of prostitution, *Journal of Scandinavian in Criminology and Crime Prevention*, Vol 3: 2, 2003.

Raymond, Janice, Ten Teasons for Not Legalizing Prostitution and a Legal Response to the Demand for Prostitution, *Journal of Psychological Trauma*, 2, 3/4, 2004.

Seks Ticareti Bilgilendirme Dosyası - 8, Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD), İstanbul, (Tarih: 2007?), (http://www.cetad.org.tr/doc/bilgilendirmedosyası_8.pdf, Erişim Tarihi, 15.6.2009).

Svanstrm, Yvonne, Through the Prism of Prostitution: Conceptions of Women and Sexuality in Sweden at Two Fins-de-Siècle, *Nordic Journal of Women's Studies*, Vol.13, No.1, April 2005.

Taipale, Vappu, Prostitution is a Human-rights Issue Taipale in *Changing Faces of Prostitution*, Conference Book, Unioni - the League of Finnish Feminists, Helsinki, 1996.